

**Τζόναθαν
Φράνζεν**

**«Χωρίς
το twitter,
δεν θα
υπήρχε
Τραμπ»**

Με αφορμή
την κυκλοφορία
στα ελληνικά της
«Αγνής», ο αμερικανός
συγγραφέας εξηγεί
στο «Βιβλιοδρόμιο»
το αποτέλεσμα των
αμερικανικών εκλογών,
φαντάζεται ένα
σύντομο ντιμπέτ
μεταξύ Εντουαρντ
Σνόουντεν και Τζούλιαν
Ασάνζ και σχολιάζει
το Νομπέλ Λογοτεχνίας
του Μπομπ Ντίλαν

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣ
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΑΙΓΑΛΟΥΣΗΣ

ΓΡΑΦΕΙ Ο
ΝΙΚΟΛΑΣ ΖΩΖΗΣ

Tην πρέμη που δέκτηκε το αίγαυο για επούλωση εδώ τη συνέτευξη, βρίσκοντας για μερικές εβδομάδες από το σπίτι του στη Σάντα Κρονί, «Εχω έρθει τώρα Γκένης από την πόλη» και να αποδέσμα για μερικάς εβδομάδες την πανέμορφη πιπάνα της Δημήτριας Λαζαρίδη και να αποδέσμα για λόγο το καϊδά του παραποτή πουλιών και να συζητάσει για το κακό διένορο που θα βλέπει σεβαστής όλος ο πληθυντικός προταγωνιστής των Νησιών της Τρούπας. Μετά την επούλωση του συγγραφέα σε έναν κόμο που συνηποτρικοποιείται μέριμνα από τον τρόπο που τα social media, αντί να ενισχύουν την ταυτότητα των χρηστών, αποτελούν την προτεινόμαντα. Γιατί ο Τζόναθαν Φράντζεν μπορεί να έχει χαρακτηρίσει το πρόγραμμα (όπως, αρχής, μιανγάνη), ακατάδικο ήμως δεν τον έχει πει κανείς. Και το National Book Award παρέλαβε το 2001 για τις ενυπόσημες «Διορθώσεις», του, και στο εξώφυλλο του «Τίπε» εμφανίστηκε το 2010 μετά την επιταξία της «Ελευθερίας», και στην Ελληνοαγγελικανική Ένωση ήρθε πέρυσι την άνοιξη.

Σε εκείνα τα δύο μιθιστορίματα του ανέλευ εξόντωσικά τις προτεσταντικές αέδες της οικογένειας Λάμπετ και τις φιλέλευθερες της οικογένειας Μπεργκλουντ, αντίτοιχα. Στην «Αγνής παρακλήσει» την Πιπ Τέλορ, μια 24χρονη που βασανίζεται από ένα φοι-

«Ο Μπρούτ Ντίλαν δεν χρειάζεται το Νομπέλ για να ενισχύσει τη διεθνή αναγνούσιο του. Δεν μπορεί να επωδεί το ίδιο για οποιοδήποτε αλιβινό συγγραφέα, οπουδίποτε κι αν βρίσκεται»

τιπικό δάνειο, από το γεγονός ότι αγνοεί το άνομα του πατέρα της και από την ιδεολογική αγνότητα στην οποία την προσαλίζει η ιδιορύθμη μετέφερε της. Με τα πολλά στρατολογείται στο Εγκείριμα Ηλιόφων, έμπειον του Ανατολικογερμανού Αντρέας Βούλ, ο οποίος είναι διάστημας δύο οιμπέτευν του Τζούλιαν Λαζάν, αλλά καθαρότερος από εκείνον. Και η ιστορία της, μέσα από ρεαλιστική αφήγηση, γρήγορη πλοκή, λεπτομερές περιγραφές των πράσων (αλλά και λιγότερη ειρούνεα σε σκέψη με τις προηγούμενες ιστορίες του Φράντζεν), μιλά καθημά για την ταυτότητα, την κοινωνική υποκρισία και την ελπίδα, σε έναν κόσμο γεμάτο κριμών ή φωνές μιστικά. Οι κριτικές που δέκτηκε η «Αγνή» σε Ευρώπη και Αμερική ήταν ανώμεικες. Ένα ερώτημα επομένως είναι η γνώμη του ίδιου του συγγραφέα για αυτήν.

Αν οι «Κραδασμοί» είναι το υποτιμέμενο μιθιστόπουμά σας, από την «Διορθώσεις» είναι εκείνο που σας έφερε ευρεία αποδοχή μαζί με βραβεία και αν την Ελευθερία-επιβεβαιώσω όλα τα παραπάνω, πώς θα θέλατε να χαρακτηρίστε έπειτα από χρόνο τη «Αγνή»; Είναι το πιο πρωσαποκτικό βιβλίο ενώς ήδη επιτυχημένου συγγραφέα;

Κάτι που τρέμου, όποτε βγάλω ένα καινούργιο μιθιστόριμο, είναι να πρέπει να το περιγράμενο. Μου συμβαίνει και σε αεροπλάνο: ο διπλανός μου ροτάει με τι ασκολούμει, απαντά «συγ-

γραφέας» κι εκείνος τότε αντιγρύζει: «Τι είδους μιθιστορίματα γράφετε;». Χάνω πάντα τη μέλι μου. Διυσκολεύομαι λοιπόν να αποδιαποτικώσω από την «Αγνή» και να επιλέξω πώς θα διέλεγε την περιγραφή στο μέλλον – ούτε για το παρόν δεν μπορώ να κάνω! Το εκτιμώντας που το θεωρείς πρωσαποκτικό, έτσι ασθανάνουμον καθός το έγραψε. Επιτρέπω πολλά ρίσκα με απότομο βιβλίο, ξερενόντας άλιθηνά ακραίες ψυχολογικές καρακότσες, και πέρα από δεν δρέσε σε κάθε αναγνώστο. Με κράτησε να ελπίζω στη στιγμή της ζωής των χαρακτήρων που κάποιοι θα αναγνώριζαν τις δικές τους και διά πάντα ενημερωμένες. Για χάρη τους έγραψα

Σε σέξεν με τα προηγούμενα μιθιστορίματά σας, είναι λες και αυτούς τους πρωταγωνιστές και ειδικά την Πιπ Τέλορ τους διαχειρίζεστε με μεγαλύτερη καρακότση. Φτιάνε τα συντηθημένα για τον 21ο αιώνα ζώμα της; Δεν νοιμίζω ότι είχα μεγαλύτερη κατανόηση για αυτούς από ότι για κάποιους παλιότερος για. Σύγιρα αγάπησα την Πιπ, πώς και τον Αντρέας Βούλ, τον άλλο κεντρικό ήρωα. Δεν σκόπευα δύο ώρα να είναι τυπικοί χαρακτήρες

του αιώνα μας. Για την Πιπ άντλησα έμπειον από αρκετές γνώριμες μου γυναίκες, που στη ζωή τους κλίμπηκαν να γίνουν μανάδες των μαλών τους που από μια πολύ γεωργιά πάνιά έπρεπε να λεπτούργησουν στον ουρνικόκος του σπιτιού. Εντοπίζω αυτό το είδος γεωργιένειας μάλλον στην θυτερές δεκατετία της 20ου αιώνα – τα παιδιά των παραδοτακών κόπιδων κλπ. Είχα δήμος κατά νου την πολλές γυναίκες που έζηρα, οι οποίες είναι οργή νέων και ο κόπο τρόπο μεγάλων διηθάδοντας βιβλία και όχι κοτάζοντας οβόνες. Τέτοιοι ωρό υπάρχουν ακύρωτα! Και που είναι πολύ αγαπητοί.

Δίνοντας έναν ολιγερκή ορισμό της τουπόπιπης, ο Αντρέας Βούλ έξει κάπου ότι συνίσταται από δύο αντιφατικές προστάγματα: να κρίβεις και να φανερώνεις πυτές, μιστικά του εαυτού σου. Συντήβεται η ενοικάστηση αυτού το διπλού από τα social media; Ή πόσο ελιθοφόρα ή μάταια είναι η αναζήτηση της ταυτότητας εντός της επικράτειας τους; Πράγματι πιστεύω ότι τα social media – και οι νέες μας τεχνολογίες γενικά – επιτίθενται και στη σήμερα μεταβολή της ταυτότητας. Από αυτό τον social media. Το αποτέλεσμα είναι η μετατόπιση του κέντρου βάρους της ταυτότητας από το αληθινό πρόσωπο στην περούνα που έχει δημιουργήσει στο facebook. Είμαι αρκετά παλαιομοδίτης για να πιστεύω ότι σε μια απολύτως «μοράζουμ» περούνα είναι εύ-

Jonathan
Franzen

ΑΓΝΗ
Εκδόσεις
Ψυχορίς
Μετάφραση:
Πάνορος - Ιακώς
Μπαμπαδάκης
Σελίδες: 736
Τιμή: 19,90 ευρώ

Ο Τζόναθαν Φράντζεν, εδώ φωτογραφισμένος σε μία εξόρυπη για την αγαπημένη του χώμη, την παραπότη πουλιών. Θεωρείται ένας από τους σπουδαιότερους συγχρόνους αμερικανούς πεζογράφους. Το μιθιστόριμα του «Οι διορθώσεις» (Οικειότητα, 2002) έχει μεταφραστεί σε 26 γλώσσες

Βιβλιοδρόμιο
ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ
ΜΑΝΩΛΗΣ ΠΙΜΠΛΗΣ

USA TODAY / AP / PHOTODISC

κολπή πλήρη προσωπικών ρίσκων, όπως εκείνα που ένα αληθινό πρόσωπο με μια πραγματική ιδιωτική ζωή μπορεί να πάρει. Πιστεύω ότι η ζωή συμβαίνει όταν παίρνουμε ρίσκα* όταν δεν έχουμε τον έλεγχο όταν ανακαλύπτουμε ποιοι είμαστε, περά όταν υποδύνωμε τη δημόσια περόνα που θέλουμε να γίνουμε.

■ Είναι αρκετά όλα αυτά για να αναδιπλούσετε κάποια επικείμενα του «Harter's essay» (α.ο.: Δοκίμιο του για τον ρόλο της λογοτεχνίας) έκαστα χρόνια αρρώστημα;

Κοιτώντας πίσω έκαστα χρόνια μετά, βλέπω το «Harter's essay» σαν το κέμενο με το οποίο απομακρύνθηκα από την ιδέα του λογοτεχνικού μυθοτορίου μας – του μυθοτορίου που περιγράφει τον κόσμο και προσπαθεί να τον αλλάξει. Είναι αυτό σε μια πολιτική καταγραφή της σύγχρονης κοινωνίας με εναγκαλιστικά την τραγωδία και την κομιδία* όρκια να ενδιαφέρουμε και λιγότερο για το πώς τι βιώνουν ξεχωριστοί χαρακτήρες. Αποφάσισα να πάμε να προσταθώ, ως μυθοτοριογράφος, να κάνω μια δουλειά που η καλή δημοσιογραφία μπο-

ρούσε να κάνει αποτελεσματικότερα.

■ Υπάρχει κάποια εντελώς καινοφανής πρόκληση για τους συγγραφείς σε μια εποχή που ο πλανήτης όλο και συνέρχεται ψηφιακά και όλη συντριπτικοποιείται;

Έχουν αλλάξει δύο πρόγραμα. Το ένα είναι ότι νέες μας τεχνολογίες και οι συμπεριφορές που εκκλίπονται έχουν πλέξει οικτρά τη δημοσιογραφία. Αυτό δεν σημαίνει ότι το μηδινό πρόγραμμα πρέπει να επιπρέψει στην δοκιμή της σημειώσεις δημιουργίας. Αυτό δεν σημαίνει ότι το πέπτες και προσπαθεί να περιποδίσουμε τη δημοσιογραφία της ζωτικότητας που δεσπόζει στη δουλειά. Χωρίς να το έκανε διαφάνει την ειδική τάρα που δεσπόζει σε όλη την Ευρώπη. Βόρικα τη βραβεύσει θετικά τέτους είδους κώδικα συναντά τους πολιτικούς του επιτρόπους και εκευρίζει τους πολιτικούς ορθά σκέπτομενους. Συμφωνεί:

■ Αξέτο ο Νομίνε Λογοτεχνίας ο Μπουν Νίτσαν; Πώς ερμηνεύετε τη βράβευση του;

Δεν είναι κειρότερη – αν και μάλλον ούτε καλύτερη – από την εκδοχή μιας τιτλέπερούσας κάποιου ράιτι στο άιγιον του προέδρου των ΗΠΑ. Ενα πρόγραμμα που σε κάθε περίπτωση ζεκάθαρο: ο Νίτσαν δεν χρειάζεται το Νομίνε για να ενισχύσει τη διεθνή αναγνώση του. Δεν μπορεί να επιπλέψει ότι οι οπονδίτες αλληλούχως συγχρόνευσαν την πρατησίμη της δημοσιογραφίας της ζωτικότητας του 19ου αιώνα. Πρόκειται για μια πολύ θετική εξέλιξη. Και πάλι, όμως, δεν αλλάζει αιτού που πιστεύει ότι πρέπει να κάνει το μικρότερό μου.

Ναι! Η κοινωνία είναι η παραπλέυνη διδύμη αδελφή της τραγούδης. Στα αγγλικά, όπως μιλάμε για λογοτεχνία, χρηματοποιούμε τη λέξη «σούφαρες» σαν συνέννωμο του «ποιητικού». Δυστοκός, όμως, ο «οβαδός» είναι επίσης και ένα αντινόμιο του «κοινωνικού». Είναι λοιπόν φανερό να θυμάμαστε ότι η καλύτερη λογοτεχνία έχει σκεδάνη πάντα και μια κοινωνική διάσταση.

■ Είναι ασφαλές να καπηγορήσουμε, έστω ώς έναν βαθύτι, μια υπερβολική πολιτική ορθότητα για την άνοδο πολιτικών με υποτέλειμνα καθάρι και ανεπίλεπτη σορτιριφόρα και γλάστρα, όπως ο Νόταντιν Τραμι;

Ανησυχώ πολύ με την προσποτική της προεδρίας του. Το φτιάξαμε αντίκει μεταξύ social διάστημα. Χωρίς το Twitter δεν θα υπήρχε Τραμι. Υπάρχει ένα στοιχείο πολιτικής ορθότητας εδώ: στην επικράτεια της Αριστεράς, οι κρήτες των social media πρέπει πάλι να είναι υπερβολικό προτεκτικοί με τη γλώσσα τους – υπάρχει μια περιστάσια πολιτικής ορθής αυτολογογραφίας και ο τραμπομάρος μπορεί να μέρει να ιδιαίστει σαν ζέσπαμα ενάντια σε αυτή την τυραννία της ορθότητας. Το βαθύτερο δίνος, ζήτημα είναι ότι το μετέπιττο αποτέλει το ακριβός αντίθετο εντός πολιτικού λόγου της πολιτικής αποχρώσεων, και στην παρέα του αποδειχθεί ένα θαυμάσιο μέρος για την ενίσχυση και διαστορή ακραίων ίδεογνώμονών (π.χ. του ISIS), για τη διάσωση κακόδουλων φεμάτων και για τη μόνωση των κρυπτών του από τον κόσμο των πραγματικών γεγονότων.

Προσωπικά δεδομένα

«Ο Σνόουντεν αγαπούσε την πατρίδα του»

Με τη βοήθεια της τεχνολογίας οι κρήτες/πολίτες φίλωνται να γίνονται και αντικείμενα μαζίκης παρακολούθησης. Μέχρι πρόσφατα συζητήθηκαν ο απονομής χάρης στον Εντόρντο Σνόουντεν από τον Ομήρου. Επηρέασται από την αμερικανική πολιτική οικονόμης από τέσσερα ζητήματα προσωπικών δεδομένων; Φοβήμαι ότι πλέον και ο Ομήρου και ο ΗΠΑ γενικότερα έχουν πολύ οισθαρέτα στην ζητήματα να τους αντινομούν από μια κάρη στον Σνόουντεν. Προσωπικά, πάντοτε φοβήμαστο για τη προσωπική δεδομένη που συσσωρεύουν οι Google και το facebook, πάρα για την κυβερνητική συλλογή μετα-πληροφοριών που αποκάλυψαν στην Σνόουντεν.

■ Ποιες είναι έστω οι διαφορές του με ανθρώπους σαν τον Τζούλιαν Ασάνζ, ο οποίος πέφτει και στην «Άγνων»; Σε πιο μπορεί να διαρρέουν;

Βλέπω τον Σνόουντεν σαν κάποιου που αγαπούσε την πατρίδα του και αγνοιούσε ειλικρινά για δια έβλεπε ως κυβερνητική εισβολή στην ιδιοτότητα των απλών ανθρώπων. Τον Ασάνζ τον βλέπω σαν κάποιου που προστάθηκε στην έσπειρη πρόσδοτον των ΗΠΑ. Ο Σνόουντεν έχει αρχίσει να κυριοτείρει αρχή του. Ο Σνόουντεν συνεργάτηκε προεκτικά με προσωπιγράφους ώστε να κομψέστε τις αποκάλυψεις

ο Ασάνζ τις αφολέστε ανεβύθυνα. Ελπίζω, αν οι δύο άνδρες συναντηθούντων, η πρώτη ερότηση του Σνόουντεν στον Ασάνζ να θίαν: «Τι έχει πάθει;»

■ Κι αν ο Ασάνζ συνομιλούσε με τον Ερίκ Μίλκε, τον επικεφαλής της Στάζ, η οποία επίσης εμφανίζεται στο βιβλίο;

Φαντάζομαι ότι οι δύο τους θα έπαγαν πολλά πλάκα με το πώς οι άνθρωποι σημέρα παραδίδουν οικειοθελάς στην Google ή στο facebook το είδος εκείνο των προσωπικών πληροφοριών που οργάνωνται στην προσωπική της. Σε κάθε περίπτωση, η μία, απόλυτη προϋπόθεση για την θητοποιία, είναι να μπορεί να κάνει τον κόσμο να γελά.

Περί ελπίδας, πλεόρασης και αριστερών κυβερνήσεων

■ Παρακαλούσθετε της εξελίξεις στην Ευρώπη; Ισως έχετε ακούσει ότι στην Ελλάδα έχουμε πλέον μια φαινομενική αριστερή κυβέρνηση, θα κορίς όμως να αλάσσουν πολλά.

Παρακαλούσθετο με τρόπο την πολιτική ιπτιβώση της Ουγγαρίας και της Πολωνίας και τρέφω μεγάλη συμπόσια για την Ελλάδα σαν ένα θύμα του κοινού ευρωπαϊκού νομίσματος. Είμαι βέβαιος ότι είναι απογονευτικό που η αριστερή κυβέρνηση σας έχει σημειώσει μικρή πρόσδοτο στο μέτωπο της οικονομίας. Ως πολίτης όμως μιας κάρας που μόλις εξέλιξε τον Τραμι, λέω, ο Θεός να ευλογεί τους Ελλήνες που έχουν ακόμα μια αριστερή κυβέρνηση!

■ Οπως ήταν σωρό νέοι, η Πτι πατώλιας ελπίζει ότι ίσως τα καταφέρει καλύτερα από τους γονείς της. Είναι μια τέτοια ελπίδα αρκετή; Θα μπορούσε η γενιά σας να αρκεστεί σε αυτή στα πρώτα της βήματα;

Η ελπίδα είναι κάτι παράξενο. Λεπτούργει καλύτερα σε μικρή εμβέλεια – η ελπίδα ότι σημερά θα είναι μια καλή μέρα, η ελπίδα ότι θα βρεις κάποιον που θα την αγαπήσει και ότι θα έχετε μια δύνωρη ζωή. Είναι κάτι που αντιλαμβάνουμε ιδιαίτερα όταν πρόκειται για την προστασία της φύσης. Με κινητοποιεί την βούθισμον ένα συγκεκριμένο είδος ποντιλιών που θα προφύλαξε ένα συγκεκριμένο κομμάτι γης, παρότι υπουργόζουμε ότι η μεγάλη περιβαλλοντική εικόνα είναι απελπιστική. Εκείνη η αισθητή που οι οπιερινοί νέοι είναι καλοί στο να επιλέγουν εστιατόρια κοντά, αν μι τι λόγι γιατί το μακρινό μέλλον (γεράτι περιβαλλοντικές καταστροφές, ρομποτικούς πολέμους, μόνιμη οικονομική ανισότητα κ.λπ., κ.λπ.) είναι πολύ ζωφέρ για να αναλογιστεί κανές.

■ Αποτυπώθηκε το τελευταίο και στις αμερικανικές εκλογές;

Η αλήθευτα είναι ότι παρατήρησα πολύ μόνο 53% των Αμερικανών κάτω από τα 30 ψήφισαν τη Χίλια Κλίντον. Είναι δύσκολο να μια διαδικασία που ποσοτά σαν το ίνσον μιας γενιάς που κάνει παγκόσμια κάθε επίληπτη για ορθολογική διακυβέρνηση.

